

Cuma Hutbesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَدَّرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ
سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

Hayâ Bütünüyle Hayırdır
(10.06.2022)

Aziz Mü'minler!

"Her dinin bir ahlakı vardır; İslam'ın ahlakı da hayâdır."¹ Böyle buyuruyor Allah'ın Rasûlü bir hadis-i şeriflerinde.

Güzel ahlak ilkelerini tamamlamak üzere gönderildiğini söyleyen Allah Rasûlü,² hayâyî ahlakî meziyetlerin en üstünü ve insanî vasıfların en güzeli olarak vasıflandırmaktadır.

Basit anlamıyla 'utanma duygusu' olarak tarif edilebilecek hayâ, "nefsin çirkin davranışlardan rahatsız olup onları terk etmesi" anlamına gelir. Bir de hayânın bir üst basamağı olan **mürüvvet** vardır ki, o da "açıktan yapıldığında hayâ duyulan bir işi gizli olsa da yapmamak" olarak tarif edilir.

Kardeşlerim!

Kaynaklarımız, hayânın üç boyutundan bahseder. Birincisi Allah'a karşı hayâ duymaktır. Hayânın bu boyutunu Sahâbe-i Kirâm'ın büyüklerinden Abdullah ibn Mes'ûd şöyle anlatıyor: Bir gün Hz. Peygamber (s.a.s), "Allah Teâlâ'dan gerektiği gibi hayâ ediniz." buyurdu. Biz de kendisine, "Ey Allah'ın Rasûlü! Hamdolsun; biz zaten hayâ ediyoruz." diye cevap verdik. Bunun üzerine Allah Rasûlü şöyle buyurdu: "Öyle değil! Allah'tan hakkıyla hayâ etmek; başını ve başında yer alan organları, karnını ve karnına bağlı organları koruman, dünya hayatının süsüne kendini kaptırmaman, ölümü unutmamandır. Ahireti isteyen dünyanın süsünü bırakır. Kim bunu yaparsa Allah'tan gereği gibi hayâ etmiş olur."³

Kardeşlerim!

Hayânın ikinci boyutu ise insanlara karşı hayâ etmektir. İnsanlara karşı hayâ, başkalarının hak ve hukukuna saygılı olmak, insanlar arasında çirkin, ayıp, kötü ve zararlı davranışlarda bulunmamakla gerçekleşir. "Müslüman, başkalarının elinden ve

dilinden emin olduğu kişidir."⁴ hadisi, hayânın bu boyutunu en güzel bir şekilde ifade etmektedir.

Hayânın üçüncü boyutu da insanın kendisine karşı hayâ etmesidir. Kendimize karşı hayâ, toplum içinde olduğu kadar, yalnız ve tek başınayken de ahlaklı ve faziletli olmaya çalışmaktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de gizli ve açık bütün çirkin davranışlardan sakınmamız gerektiği şöyle ifade edilir: "Günahın açığını da gizlisini de bırakın! Çünkü günah işleyenler, yaptıklarının cezasını mutlaka çekeceklerdir."⁵

Aziz Mü'minler!

Hayâ insanın izzetli, şerefli ve onurlu yaşamasını sağlar. Hayâsını yitirmiş bir kişi, onurunu da kaybeder. İzzet ve şerefini yitirmiş bir kimseden de her türlü kötülük sadır olabilir. Nitekim Hazreti Âdem'den itibaren bütün peygamberlerin insanlığa ilk öğrettiği ahlakî değer hayâ olduğu ifade edilir. Bu hususta Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.s); "İnsanların peygamberlerden işittiği ilk söz "Utanmadıktan sonra dilediğini yap!" sözüdür."⁶ buyurmuşlardır.

Hayânın bütünüyle hayır⁷ olduğunu söyleyen Efendimiz (s.a.s), utangaç kardeşine bu huyunu terk etmesini telkin eden Medine'li bir müslümanı şöyle uyarır: "Hayır, onu bırak; zira hayâ imandandır."⁸

Hutbemi Sevgili Peygamberimiz (s.a.s)'in, bizleri hayâsızca tutum ve davranışlar konusunda uyarıcı sözleriyle bitirmek istiyorum. Şöyle buyuruyor Allah Rasûlü: "Allah bir kulunu cezalandırmayı dilediği zaman ondan hayâyî alır. Hayâsı alınan kişi, Allah'ın gazabına müstahak davranışlar sergilemeye başlar. Önce emanet duygusu çekilip alınır. Sonra hainleşir. Hainleşince de ondan merhamet alınır. Merhamet çekilip alındığı zaman da o kimse, artık kovulmuş ve lanetlenmiş olur. Kovulup lanetlenen o kişinin Müslümanlık'la da ilişkisi kalmamış olur."⁹

DİTİB Hutbe Komisyonu

¹ Muvatta', Hüsnü'l-Hulk, 9. İbn Mâce, Zühd, 17.

² Muvatta', Hüsnü'l-Hulk, 8; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/381.

³ Tirmizî, Kıyâme, 25.

⁴ Buhârî, İman 4, 5, Rikâk 26.

⁵ En'âm, 6/120.

⁶ Buhârî, Edeb, 78; Enbiya, 54; Ebu Davud, Edeb, 6.

⁷ Müslim, "İmân", 61.

⁸ Buhârî, İman, 24.

⁹ İbn Mâce, Fiten, 4190.